

Lärare för förskola och förskoleklass - grunden till lärande III: Didaktik och meningsskapande

Teacher for pre-school and pre-school class - a base for learning III

30 högskolepoäng

30 credits

Ladokkod: LFK022

Version: 2.1

Fastställd av: Utbildningsutskottet 2011-02-08

Gäller från: HT 2010

Nivå: Grundnivå

Huvudområde (successiv fördjupning): Utbildningsvetenskap (G2E)

Utbildningsområde: Undervisning

Ämnesgrupp: Utbildningsvetenskap/didaktik allmänt

Förkunskapskrav:

- Godkänt resultat i Allmänt utbildningsområde 1 och 2, 60 högskolepoäng
- Godkänt resultat i inriktningstermin 1 och 2, 60 högskolepoäng
- Godkänt resultat i specialisering, 15 högskolepoäng

Betygsskala: Underkänd eller Godkänd

Innehåll

Delkurs 1: Didaktik och barns meningsskapande i svenska och matematik, 21 hp

Delkursen har ett barnpedagogiskt och didaktiskt perspektiv där nyare forskning om barns lärande av språk, läsning, skrivning och matematik tas upp. I delkursen ingår olika teorier om hur barns lärande av matematik, läsning och skrivning kan främjas genom lek och tematiskt arbetssätt. I delkursen behandlas vidare hur barn med hjälp av olika strategier erövrar och utvecklar sitt skriftspråk. Vidare behandlas grundläggande aritmetik med tal, olika talsystem, andelar och proportioner men också ämnesdidaktiska teorier om hur barn utvecklar sin tal och rumsuppfattning, även olika aspekter på språkets och kulturens betydelse för att tolka, bygga upp och kommunicera begrepp och färdigheter i matematik belyses. I delkursen tas olika strategier upp som barn använder när de lär sig läsa, skriva och räkna samt hur läsning och skrivning kan främjas genom estetiska processer, lek och tematiskt arbetssätt. I samband därmed behandlas olika modeller för att lära sig läsa, skriva och räkna liksom dessa modellers teoretiska förankring. I samband med den verksamhetsförlagda utbildningen studeras olika rums språkliga och matematiska miljöer i relation till kursens teoretiska bas.

Delkurs 2: Att utforska pedagogisk verksamhet 1, 9 hp

Innehållet i delkursen fokuserar på fördjupade studier av såväl det vetenskapliga arbetets förutsättningar såsom dess tillämpningar. I delkursen belyses och problematiseras utbildningsvetenskapliga teorier samt vetenskapsteori. Vidare ingår kritisk granskning av olika metoder/ansatser i vetenskapliga artiklar/examensarbeten valda i relation till respektive inriktning samt fördjupad informationssökning med fokus på olika informationskällors relevans.

Mål

Delkurs 1: Didaktik och barns meningsskapande i svenska och matematik, 21 hp

Efter genomgången delkurs skall studenten kunna

- redogöra för aktuell forskning inom områdena barns läs- och skrivlärande samt lärande i matematik i pedagogisk verksamhet i förskola, förskoleklass och de tidiga åren i grundskolan
- analysera och problematisera teorier om barns olika språkliga och matematiska världar samt kritiskt förhålla sig till olika modeller för det tidiga läs- och skrivlärandet
- redogöra för hur val av organisation, arbetssätt, arbetsformer och innehåll kan bidra till respektive hämma barns språkliga och matematiska kompetens

- med utgångspunkt i tematiskt arbetssätt visa hur pedagoger med stöd i aktuell forskning samt kursplanernas innehåll kan främja barns lärande och arbete med svenska och matematik
- redogöra för språkets och matematikens funktioner i olika kontexter samt för grundläggande språkliga och matematiska begrepp
- identifiera och använda de didaktiska möjligheter för barns arbete med språk och matematik som finns i förskolans/skolans vardag samt skapa didaktiskt material för lekfulla lärandesituationer i svenska och matematik
- redogöra för hur information och samarbete med föräldrar/vårdnadshavare kan ske
- använda bedömning och analys som stöd för barns utveckling och lärande på ett sätt som överensstämmer med mål och syfte för verksamheten

Delkurs 2: Att utforska pedagogisk verksamhet 1, 9 hp

Efter genomgången delkurs skall studenten kunna

- redogöra för olika vetenskapliga teorier och metoder relevanta för forsknings- och/eller utvecklingsarbete i förskola och/eller skola
- utifrån sin inriktning, identifiera och formulera syfte och frågeställningar kring verksamhetens behov och utveckling, vilka presenteras i en plan i form av ett PM
- söka och kritiskt granska information i olika databaser med fokus på vetenskaplig litteratur i form av artiklar, rapporter och avhandlingar

Undervisningsformer

Delkurs 1: Didaktik och barns meningsskapande i svenska och matematik, 21 hp

Föreläsningar, workshops, litteraturstudier, studiegruppsarbete, seminarier samt två veckor VFU (verksamhetsförlagd utbildning), studiebesök på Navet samt skrivande i yrkesdagboken.

Delkurs 2: Att utforska pedagogisk verksamhet 1, 9 hp

Föreläsningar, seminarier, workshops samt studiegruppsarbete. Arbetet med att skriva PM sker i regel i par. Endast om särskilda skäl föreligger kan arbetet genomföras enskilt eller i grupp om tre.

Undervisningen bedrivs på svenska. Dock kan undervisning på engelska förekomma om kursansvarig anser det nödvändigt.

Examinationsformer och betygsskala

Delkurs 1: Didaktik och barns meningsskapande i svenska och matematik, 21 hp

En enskild skriftlig tentamen, litteraturseminarier med enskilda skriftliga inlämningsuppgifter. Ett didaktiskt arbete, med egentillverkat material med fokus på svenska och matematik, som redovisas muntligt och skriftligt enskilt och i grupp. Gestaltning i grupp av föräldrasamverkan samt närvaro på och bedömning av studentens arbete i förskola eller förskoleklass (se särskilda bedömningskriterier för VFU inriktningstermin 3).

Delkurs 2: Att utforska pedagogisk verksamhet 1, 9 hp

Seminarier med skriftliga inlämningsuppgifter samt skriftlig redovisning av PM, vilket även behandlas muntligt med opposition vid ett ventileringsseminarium.

Studentens rättigheter och skyldigheter vid examination är enligt riktlinjer och regelverk vid Högskolan i Borås.

Kurslitteratur och övriga läromedel

Se bilaga.

Studentinflytande och utvärdering

Delkurs 1: Didaktik och barns meningsskapande i svenska och matematik, 21 hp

Före delkursens start inbjuds studenterna till kursplaneringsmöte. Utvärdering sker muntligt under delkursens gång samt med enskild, skriftlig utvärdering efter delkursens slut.

Delkurs 2: Att utforska pedagogisk verksamhet 1, 9 hp

Före delkursstart kallas studenterna till planeringsmöte. Vid delkursens slut äger en skriftlig utvärdering rum.

Övrigt

Kursen ingår i Lärarutbildningen.

Kursplanen är tidigare fastställd av Lärarutbildningsnämnden 2010-01-15.

Bilaga: Litteraturlista för Lärare för förskola och förskoleklass - grunden till lärande III: Didaktik och meningsskapande (LFK022)

Delkurs 1: Didaktik och barns meningsskapande i svenska och

matematik, 21 hp

Litteratur

Analysschema i matematiken för åren före skolår 6. (2009). Stockholm: Skolverket.

Tillgänglig: <<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2219>> (50 s.)

Asplund Carlsson, Maj, Pramling, Ingrid, och Pramling, Niklas (2008). Från görande till lärande och förståelse. En studie av lärares lärande inom estetik. *Nordic Childhood Education Research* Vol 1 Nr 1 (10 s.)

Bamford, Ann (2008). Om konsten att utveckla kritiskt tänkande genom kulturen. *KRUT* nr 3 (6 s.)

Bergius, Berit & Emanuelsson, Lillemor (2008). *Hur många prickar har en gepard?: unga elever upptäcker matematik.* Göteborg: Nationellt centrum för matematikutbildning (NCM). (133 s.)

Björklund, Elisabeth (2008). Att erövra litteracitet: små barns kommunikativa möten med berättande, bilder, text och tecken i förskolan. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2009.

Tillgänglig på Internet: http://gupea.ub.gu.se/dspace/bitstream/2077/18674/1/gupea_2077_18674_1.pdf (s. 15-30, 137-184, 185-197, 74 s.)

Dahl, Kristin & Rundgren, Helen (2004). *På tal om matte i förskoleklassens vardag.* Stockholm: Utbildningsradion. (96 s.)

Emanuelsson, Göran & Doverborg, Elisabeth (red.) (2006). *Matematik i förskolan.* 1. uppl. Göteborg: NCM/ Nämnaren Tema nr 7. Göteborgs Universitet. (109 s.)

Fast, Carina (2006). Vad kan vi lära av sjuåriga Oskar och hans dataspelande? I Ellvin, M. (red). *Ord och bild ger mening: om literacy i förskola och skola.* Stockholm: Svenskläraryrörelsen årskrift 2006. (11 s.)

Frost, Jörgen (2009). *Läsundervisning och läsutveckling.* 1. uppl. Lund: Studentlitteratur. (220 s.)

Furness, Anthony (2001). *Matematiken tar form.* Solna: Ekelunds. (135 s.)

Gars, Christina (2006). *Utvecklingssamtal: en berättelse om barn, föräldrar och förskollärare.* Stockholm: HLS förlag. (144 s.)

Gustafsson, Karin (2005). Vill men kan inte: Leonardos möte med skriftspråket i skolan. I Gustafsson, Karin & Mellgren, Elisabeth (red). *Barns skriftspråkande: att bli en skrivande och läsande person.* Göteborg: Göteborg Studies in Educational Sciences 227. (19 s.)

Gustafsson, Lena & Fritzén, Lena (2008). Barnteater - Kulturkonfrontation som utmanar gränser. ? I Banér, Anne (red.) *Barn(s)kultur nytta eller nöje?: [om barn, estetik och pedagogik].* Stockholm: Centrum för barnkulturforskning vid Stockholms universitet. (15 s.)

Jönsson, Karin (2007). *Litteraturarbetets möjligheter: en studie av barns läsning i årskurs F-3.* Diss. Lund: Lunds universitet, 2007

Tillgänglig på Internet: <http://dspace.mah.se/bitstream/2043/4089/1/Avhandling.pdf> (265 s.)

Kursplan med kommentarer till mål som eleven skall ha uppnått i slutet av det tredje skolåret. (2008). Stockholm: Skolverket. Tillgänglig: <<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2060>> (66 s.)

Kåreland, Lena (2008). Pedagogisk konst eller estetisk pedagogik? Om skönlitteratur, läsning och genus. ? I Banér, Anne (red.) *Barn(s)kultur nytta eller nöje?: [om barn, estetik och pedagogik].* Stockholm: Centrum för barnkulturforskning vid Stockholms universitet. (17 s.)

Lindö, Rigmor (2009). *Det tidiga språkbudet.* 1. uppl. Lund: Studentlitteratur. (285 s.)

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lgr 11. (2010). Stockholm: Skolverket. Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/> Kap. 1-2 (13 s.) samt kursplan för kursen relevanta ämnen (max 7 s. per kursplan)

Marner, Anders (2008). Estetiska lärprocesser och/eller estetiska ämnen? I *KRUT* nr 131 3/2008. (9 s.)

Nelson, Cecilia (2008). Barn(s)kultur. Nyttä eller nöje? Konst för barn – vad skall det vara bra för? I Banér, Anne (red.) *Barn(s)kultur nyttä eller nöje?: [om barn, estetik och pedagogik]*. Stockholm: Centrum för barnkulturforskning vid Stockholms universitet. (4 s.)

Nya språket lyfter! : diagnosmaterial i svenska och svenska som andraspråk för grundskolans årskurs 1-5. (2009). Stockholm: Skolverket.

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2474> (86 s.)

Semundseth, Marit (2009). Vad är det bästa du vet Att äta? - om hur en text kommer till genom dialog. I Tröite Lorentzen, Rutt & Smidt, Jon (red.) *Det nödvändiga skrivandet: om att skriva i förskola och i skolans alla ämnen*. Stockholm: Liber. (s. 114-122)

Solem, Ida Heiberg & Reikerås, Elin Kirsti Lie (2004). *Det matematiska barnet*. 1. uppl. Stockholm: Natur och Kultur. (344 s.)

Sundemo, Ulla & Nilsson, Monica (2004). *Barnboksfiguren: en tillgång på olika plan: ett språkutvecklingsprojekt på Långmosseskolan i stadsdelen Gårdsten, Göteborg, med start läsåret 1998/1999*. Göteborg: Göteborgs Univ., Institutionen för svenska språket.

Tillgänglig på Internet: <http://gupea.ub.gu.se/dspace/handle/2077/19162> (49 s.)

Svenska skrivregler. 3., (utökad.) utg. (2008). Stockholm: Liber. (263 s.)

Thisner, Annika (2007). *Matte på burk: en arbetsmetod för förskolan*. Stockholm: Sveriges utbildningsradio. (96 s.)

Tröite Lorentzen, Rutt (2009). Skrivande i förskolan – eller låtsasskrivande? I Tröite Lorentzen, Rutt & Smidt, Jon (red.) *Det nödvändiga skrivandet – om att skriva i förskola och i skolans alla ämnen*. Stockholm: Liber. (s. 99-113)

Vasberg Johansson, Agneta (2001). *Lyckas med läsning. Läs- och skrivinlärning i Nya Zeeland*. Stockholm: Bonniers utbildning (154 s.)

Tillkommer kopierat material och artiklar (ca 200 s).

Delkurs 2: Att utforska pedagogisk verksamhet 1, 9 hp

Litteratur

Dimenäs, Jörgen (red.) (2007). *Lära till lärare*. Stockholm: Liber. (257 s.)

Frejas, Andreas & Thornberg, Robert (2009). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I Frejas, Andreas & Thornberg, Robert (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber. (s. 13- 37) (24 s.)

Stukát, Staffan (1993). *Statistikens grunder*. Lund: Studentlitteratur. (88 s.)

Thurén, Thorsten (2004). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber. (149 s.)

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Utgiven av Vetenskapsrådet, www.vr.se (17 s.)

Tillkommer inriktningsspecifik litteratur omfattande ca 600-800 s.

Referenslitteratur

Alexandersson, Mikael (1994). Den fenomenografiska forskningsansatsens fokus. I Starrin, Bengt & Svensson, Per-Gunnar (red.) *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur. (s. 111- 136) (25 s.)

Backman, Jarl (1998). *Rapporter och uppsatser*. 2., uppdaterade [och utök.], uppl. Lund: Studentlitteratur. (223 s.)

Björndal, Cato R. P. (2005). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. 1. uppl. Stockholm: Liber. (146 s.)

- Doverborg, Elisabeth & Pramling Samuelsson, Ingrid (2000). *Att förstå barns tankar. Metodik för barnintervjuer*. Stockholm: Liber (100 s.)
- Ejlertsson, Göran (1996/2005). *Enkäten i praktiken. En handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur (153 s.)
- Frejas, Andreas & Thornberg, Robert (red.) (2009). *Handbok i kvalitativ analys*. 1. uppl. Stockholm: Liber. (230 s.)
- Johansson, Bo & Svedner, Per Olov (1996/2006). *Examensarbetet i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsförlaget. (115 s.)
- Kvale, Steinar (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur. (306 s.)
- Kullberg, Birgitta (1996/2004). *Etnografi i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur. (229 s.)
- Lantz, Annika (1993/2007). *Intervjumetodik. Den professionellt genomförda intervjun*. Lund: Studentlitteratur. (163 s.)
- Larsson, Staffan (1986). *Kvalitativ analys: exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur. (39 s.)
- Larsson, Staffan (2005). Om kvalitet i kvalitativa studier. *Nordisk pedagogik*, nr 1, s. 16-35.
- Løkken, Gunvor & Søbstad, Frode (1995). *Observation och intervju i förskolan*. Lund: Studentlitteratur. (130 s.)
- Marton, Ference (1981). Phenomenography: describing conceptions of the world around us. *Instructional Science*, nr 10, s. 177-200.
- Stukat, Staffan (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur. (206 s.)
- Trost, Jan (2001/2006). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur. (148 s.)
- Trost, Jan (1993). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur. (78 s.)